

ἀριστοφάνεια μέτρα / aristophania (-ea) metra

1. THEON *progymn.* 3 (RhG II, p. 73. 21 sqq. Spengel) ὡσπερ ἀριστοφάνειόν τι μέτρον καὶ σαπφικὸν καὶ ἀλκαϊκὸν καὶ ἄλλο ἀπ' ἄλλου λέγεται, οὐχ ὡς τούτων τῶν ποιητῶν μόνων ἢ πρώτων ἐξευρηκότων τὰ μέτρα, ἀλλ' ὅτι αὐτοῖς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐχρήσαντο.

DIOM. GL I 501. 26 sqq. alia (*scil.* metra nominantur) ab iis qui frequentes in illis fuerunt, ut sunt aristophania, archebulia, phalaecia, asclepiadia, glyconia.

ATIL. FORTVN. GL VI 283. 7 sqq. et sumunt (*scil.* metra) vel a pedibus nomina ex quibus constant, ut dactylica et anapaestica ... vel ab his qui ea maxime frequentarunt, ut aristophania et asclepiadea.

◡ ◡ – ◡ ◡ – ◡ ◡ – ||

2. SERV. GL IV 462. 3 sqq. de aristophanio. aristophanium constat dimetro (*scil.* anapaestico) brachycatalecto, ut est hoc:
venit optima Calliope.

◡ ◡ – ◡ ◡ – ◡ ◡ – – ||

3. SCHOL. VET. in Pind. *Nem.* 10 (p. 27. 10 sqq. Tessier) ἢ δὲ ἐπ' ἄλλοις κῶλων ἰβ' ... τὸ θ' ἀναπαιστικὸν ἀριστοφανεῖον ἤμισυ ἀκροτελευτίον.

– ◡ ◡ – – ◡ ◡ – – ◡ ◡ – ◡ ◡ – ◡ ◡ – – ||

4. SACERD. GL VI 533. 5 sqq. de tetrametro (*scil.* anapaestico) brachycatalecto aristophanio duplici. tetrametrum brachycatalectum duplex aristophanium fit dactylo, spondeo, anapaesto, spondeo, tribus anapaestis et syllaba: (cf. Verg. *Aen.* I 9)

quidve dolens sic Veneris natus calamos calidos tibi mittit.

SACERD. GL VI 533. 30 sqq. de tetrametro brachycatalecto laconico duplici. hoc metrum laconicum constat dactylo, spondeo, anapaesto, spondeo, duobus anapaestis et spondeo. trahitur enim ab aristophanio tetrametro (*scil.* anapaestico) brachycatalecto, de quo paulo ante monstravi. quod constat dactylo, spondeo, anapaesto, spondeo, tribus anapaestis et syllaba.

∞ – ∞ – ∞ – ∞ – ∞ – ∞ – ∞ – – ||

5. DION. HAL. *de comp. verb.* 25 (p. 126. 16 sqq. Vsener-Radermacher) αὐτίκα ὁ κατὰ Ἀριστοκράτους λόγος οὐ καὶ μικρῶ πρότερον ἐμνήσθη (p. 123. 6 sqq. Vsener-Radermacher), ἄρχεται μὲν ἀπὸ κωμικοῦ στίχου τετραμέτρου ἐξ ἀναπαιστικῶν ῥυθμῶν συγκειμένον, λείπεται δὲ ποδὶ τοῦ τελείου, παρ' ὃ καὶ λέληθεν (Dem. 23. 1) «μηδεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίση με» τοῦτο γὰρ εἰ προσλάβοι τὸ μέτρον πόδα ἦτοι κατ' ἀρχὰς ἢ διὰ μέσου ἢ ἐπὶ τελευτῆς, τέλειον ἔσται τετράμετρον ἀναπαιστικόν, ὃ καλοῦσιν τινες ἀριστοφάνειον

μηδεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίση με παρεῖναι,

ἴσον δὲ τῷ (Aristoph. *nub.* 961)

λέξω τοίνυν τὴν ἀρχαίαν παιδείαν ὡς διέκειτο.

DION. HAL. *de comp. verb.* 25 (p. 128. 1 sqq. Vsener-Radermacher) εἰ γὰρ τὸ σαπφικὸν τις ἐπιθαλάμιον τουτί (fr. 113 Voigt)

οὐ γὰρ ἦν ἀτέρα πάις, ὦ γαμβρέ, τοιαῦτά <ποτα>

καὶ τοῦ κωμικοῦ τετραμέτρου, λεγομένου δὲ ἀριστοφανείου τουδί (Aristoph. *nub.* 962)

ὄτ' ἐγὼ τὰ δίκαια λέγων ἦνθουν καὶ σωφροσύνη ἑνέομιστο
τοὺς τελευταίους πόδας τρεῖς καὶ τὴν κατάληξιν ἐκλαβὼν συνάψει τοῦτον
τὸν τρόπον

οὐ γὰρ ἦν ἀτέρα πάις, ὦ γαμβρέ, τοιαῦτά <ποτα> καὶ σωφροσύνη ἑνέομιστο.

DION. HAL. *de comp. verb. epit.* 25 (p. 191. 4 sqq. Vsener-Radermacher) αὐτίκα ἐπὶ τοῦ προτεθέντος παραδείγματος ἄρχεται μὲν ἀπὸ ἀναπαιστικοῦ στίχου τετραμέτρου· λείπεται δὲ ποδι τοῦ τελείου, παρ' ὃ καὶ λέληθε (Dem. 23. 1) «μηδεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίση με»· τοῦτο γὰρ εἰ προσλάβοι πόδα, τέλειον ἀναπαιστικὸν ἔσται, ὃ καλοῦσι τινὲς ἀριστοφάνειον

μηδεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίση με παρῆναι.

DION. HAL. *de comp. verb. epit.* 25 (p. 191. 16 sqq. Vsener-Radermacher) καὶ ἐνὸς δὲ τοῦ μεταξὺ κῶλου συγκειμένου λεκτικῶς τοῦ (Dem. 23. 1 sq.) «ἤκειν Ἀριστοκράτους κατηγορήσαντα τουτού», τὸ συμπλεκόμενον τούτῳ πάλιν κῶλον ἀριστοφάνειον ἔστί «μήτε μικρὸν ὀρῶντά τι καὶ φαῦλον ἀμάρτημα ἐτοιμῶς οὔτως».

HERODIAN. fr. 158 (GG III 2, p. 227. 27 sqq. Lentz) Τελημησός· ὁ πολίτης 'Τελημησεύς' καὶ δρᾶμα Ἀριστοφάνους 'Τελημησεῖς'. λέγεται καὶ τετρασυλλάβως 'Τελεμησεῖς', ὡς αὐτὸς ἐν αὐτῷ (fr. 548. 1 [PCG III 2, p. 282] Kassel-Austin)

πῶς ἂν τις ἂν οὖν, ἢ τί ποιήσας, ὦ Τελεμησεῖς;

καὶ πάλιν (fr. 548. 2 [PCG III 2, p. 282] Kassel-Austin)

φέρει δὴ τοῖνον, ταῦθ' ὅταν ἔλθῃ, τί ποιεῖν χρή μ', ὦ Τελεμησεῖς.

ἔστι δὲ τὸ μέτρον ἀναπαιστικὸν τετράμετρον καταληκτικόν, οὐ πρὸ τῆς τελευταίας συλλαβῆς ἀνάπαιστος τὰττεται, σπανιαίτατα δὲ σπονδεῖος.

DIOGEN. CPG I, p. 179. 9 sqq. αἰσώπειος μὲν γὰρ λέγεται ὁ ἀπὸ ἀνδρὸς Αἰσώπου πλεονάσαντος ἐν τῷ τοιούτῳ εἶδει τοῦ μύθου, οὐχ εὐρόντος, ὡς ἐν ποιητικῇ μέτρον ἀρχεβούλειον ἢ καὶ ἀριστοφάνειον, ἃ λέγεται οὐχ εὐρημένα ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ παρὰ τούτοις κατακορέστερον ἐν τῇ ποιήσει τεταγμένα.

HERHAEST. 24. 20 sqq. ἐπισημότατον δὲ ἐν αὐτῷ (*scil.* τῷ ἀναπαιστικῷ) ἔστι τὸ τετράμετρον καταληκτικόν εἰς συλλαβὴν, τὸ καλούμενον ἀριστοφάνειον (Aristoph. *nub.* 962)

ὄτ' ἐγὼ τὰ δίκαια λέγων ἦνθουν καὶ σωφροσύνη νενομιστο

κέκληται δὲ ἀριστοφάνειον οὐκ Ἀριστοφάνους αὐτὸ εὐρόντος πρώτου, ἐπεὶ καὶ παρὰ Κρατίνῳ ἔστί (fr. 235 [PCG IV, p. 241] Kassel-Austin)

χαίρετε δαίμονες οἱ Λεβάδειαν Βοιώτιον οὔθαρ ἀρούρης,

ἀλλὰ διὰ τὸν Ἀριστοφάνην πολλῶ αὐτῷ κεχρησθαι· καὶ πρὸ Κρατίνου παρ' Ἐπιχάρμῳ, ὃς καὶ ὅλα δύο δρᾶματα τούτῳ τῷ μέτρῳ γέγραφε, τοὺς τε Χορευόντας καὶ τὸν Ἐπίνικον. Ἀριστόξενος δὲ ὁ Σελινούντιος Ἐπιχάρμου πρε-

σβύτερος ἐγένετο ποιητής, οὐ καὶ αὐτὸς Ἐπίχαρμος μνημονεύει ἐν Λόγῳ καὶ Λογίῳ (fr. 88 [CGF 106] Kaibel)

οἱ τοὺς ἰάμβους καὶ τὸν † ἄριστον τρόπον,
ὄν πρῶτος εἰσηγήσαθ' Ὀριστόξενος.

καὶ τούτου τοίνυν τοῦ Ἀριστοξένου μνημονεύεται τινα τούτῳ τῷ μέτρῳ γε-
γραμμένα (IEG II, p. 45 West)

τίς ἀλαζονίαν πλείσταν παρέχει τῶν ἀνθρώπων; τοὶ μάντις

τὸ μέντοι τὸν σπονδειὸν ἔχον, ἀλλὰ μὴ τὸν ἀνάπαιστον παραλήγοντα εἰσὶν οἱ λα-
κωνικὸν καλοῦσι, προφερόμενοι παράδειγμα τό· (carm. pop. 11 [PMG 857] Page)

ἄγετ' ὦ Σπάρτας ἔνοπλοι κοῦροι ποτὶ τὰν Ἄρεως κίνασιν

ὅτι μέντοι καὶ ἐν τῷ ἀριστοφανείῳ καλουμένῳ ἀδιαφόρως εὐρίσκεται ὁ παρα-
λήγων ἀνάπαιστος ἢ σπονδειὸς, δηλώσει Κρατίνος· εἰς γὰρ τοὺς Ὀδυσσεῆς εἰ-
σβάλλων τούτῳ τῷ μέτρῳ ἐχρήσατο (fr. 143. 1 [PCG IV, p. 193] Kassel-Austin)

τίνες αὐτὸν πόντον κατέχουσ' αὔραι; νέφος οὐράνιον τόδ' ὀρώμαι,

ἐποίησε δὲ τινα στίχον καὶ σπονδείῳ τῷ παραλήγοντι κεχρημένον (fr. 143. 2
[PCG IV, p. 193] Kassel-Austin)

ὅς ἂν μᾶλλον τοῖς πηδαλίοις ἢ ναὺς ἡμῶν πειθαρχῇ.

ΣΤΕΡΗ. BYZ. 612. 15 sqq. Meineke Τελμησσός, πόλις Καρίας, ὡς δὲ Φίλων
καὶ Στράβων (XIV 3. 4), Λυκίας. ἔστι γὰρ ἀμφοτέρων ὄριον μετὰ Δαίδαλα. ὁ
πολίτης 'Τελμησσεύς' καὶ δράμα Ἀριστοφάνους 'Τελμησσεῖς'. λέγεται καὶ τε-
τρασυλλάβως 'Τελεμησσεῖς', ὡς αὐτὸς ἐν αὐτῷ (fr. 548. 1 [PCG III 2, p. 282]
Kassel-Austin)

πῶς ἂν τις ἂν οὖν, ἢ τί ποιήσας, ὦ Τελεμησσεῖς;

καὶ πάλιν

φέρει δὴ τοίνυν, ταῦθ' ὅταν ἔλθῃ, τί ποιεῖν χρή μ', ὦ Τελεμησσεῖς.

ἔστι δὲ τὸ μέτρον ἀναπαιστικὸν τετράμετρον καταληκτικόν, οὐ πρὸ τῆς τελευ-
ταίας συλλαβῆς ἀνάπαιστος τάττεται, σπανιαίτατα δὲ σπονδειὸς.

ΧΟΕΡΟΒ. 234. 4 sqq. εἶτα δείκνυσιν, ὅτι τὸ τετράμετρον τὸ καλούμενον
ἀριστοφάνειον οὐκ ἦν αὐτοῦ τοῦ Ἀριστοφάνους εὐρημα, ἀλλ' ἑτέρου τινὸς πα-
λαιότερου τοῦ Ἀριστοφάνους. Ἀριστόξενος γὰρ φησὶν πρῶτος αὐτῷ ἐχρήσα-
το, οὐ μέμνηται Ἐπίχαρμος μεταγενέστερος ὦν. εἶτα ἐχρήσατο τούτῳ τῷ μέτρῳ
καὶ αὐτὸς ὁ Ἐπίχαρμος, εἶτα Κρατίνος, καὶ ὕστερος ὦν Κρατίνου Ἀριστοφάνης.
ἐπειδὴ δὲ συνεχῶς αὐτῷ ἐχρήσατο, ἐκλήθη Ἀριστοφάνειον. καὶ φέρει τὴν χρῆ-
σιν τοῦ Ἀριστοξένου, ὅτι ἔστι τετράμετρον καταληκτικόν εἰς συλλαβὴν (IEG
II, p. 45 West)

τίς ἀλαζονίαν πλείσταν παρέχει τῶν ἀνθρώπων; οἱ μάντις.

ΤΖΕΤΖ. in Aristoph. *nub.* 959a (p. 595. 10 sqq. Holwerda) ἀλλ' ὦ πολλοῖς]
ἐντεῦθεν τετράμετρα ἀναπαιστικά καταληκτικά, ἃ καλεῖται καὶ ἀριστοφάνεια,
ὅτι τούτοις αὐτοὺς εὐδοκίμησεν.

ΤΡΙΧΗ. 384. 3 sqq. πλὴν τὸ τετράμετρον (*scil.* ἀναπαιστικόν) καταληκτικόν
εἰς συλλαβὴν ἐπισημωτάτον ἔστι καὶ ἀριστοφάνειον ὀνομάζεται, οὐχ ὅτι πρῶτος
αὐτῷ ἐχρήσατο Ἀριστοφάνης, ἀλλ' ὅτι κατακόρως καὶ συνεχῶς. Ἀριστόξενος
γὰρ, εἶτα Ἐπίχαρμος, εἶτα Κρατίνος, εἶτα μετὰ τούτον Ἀριστοφάνης εὐρηται τῷ
μέτρῳ τούτῳ χρώμενος. ἔστι δὲ τοιοῦτον οἶον τό·

ἐμέθεν μελέων, ἐμέθεν κραδῆς ἰθύνουσι ὄρμᾶν ἵνα λῶν.

TRICH. 384. 18 sqq. ἔστιν οὖν τὸ ῥηθὲν ἔπος αἰολικὸν τετράμετρον ἀναπαιστικὸν καταληκτικὸν εἰς συλλαβὴν, ὅμοιον τῷ ἀριστοφανεῖ ἀναπαιστικῷ.

SCHOL. in Aristoph. *eq.* 507b (p. 126. 4 sqq. Jones-Wilson) (ad v. 507-550) Tr εἰ μὲν τις ἀνὴρ τῶν ἀρχαίων] ἡ παρούσα παράβασις, ἢ καὶ μακρὸν καὶ πνίγος <καί> ἀνάπαιστος ὡς εἴρηται λέγεται, ἐκ στίχων ἔστιν ἀναπαιστικῶν τετραμέτρων καταληκτικῶν μ', ὧν τελευταῖος (v. 546)

αἶρεσθ' αὐτῷ πολὺ τὸ ῥόθιον, παραπέμψατ' ἐφ' ἔνδεκα κόπαις.
καλεῖται δὲ τοῦτο τὸ μέτρον ἐξόχως ἀριστοφάνειον, ὡς εἴρηται ἐν τῷ Πλούτῳ δράματι Lh.

SCHOL. VET. in Aristoph. *nub.* 961a. α (p. 184. 1 sqq. Holwerda) λέξω τοῖνυν τὴν ἀρχαίαν] Ε στίχοι ἀναπαιστικοὶ τετράμετροι καταληκτικοὶ μθ'. τοῦτο δὲ τὸ μέτρον ἀριστοφάνειον καλεῖται, ἐπεὶ ἐν τούτῳ αὐτὸς εὐδοκίμησεν EN.

SCHOL. VET. in Aristoph. *nub.* 961a. β (p. 184. 1 sqq. Holwerda) ἐντεῦθεν τετράμετρα ἀναπαιστικά καταληκτικά, ἃ καλεῖται καὶ ἀριστοφάνεια, ὅτι τούτοις αὐτὸς εὐδοκίμησεν Rs.

SCHOL. REC. in Aristoph. *nub.* 263b. 1 sqq. (p. 45 Koster) Tr² εὐφημεῖν χρῆ τὸν πρεσβύτην] ἡ συστηματικὴ αὕτη ἀμοιβαία τοῦ ὕμνου εἴσθεσις ἐκ στίχων ἔστιν ἀναπαιστικῶν τετραμέτρων καταληκτικῶν ἰβ', ὧν τελευταῖος (v. 274)

ἐπακούσατε δεξάμεναι θυσίαν καὶ τοῖς ἱεροῖσι χαρεῖσαι.
καλεῖται δὲ τὸ μέτρον τοῦτο ἀριστοφάνειον, ὡς εἶπομεν.

SCHOL. REC. in Aristoph. *nub.* 314 (p. 56 Koster) Tr^{1/2} πρὸς τοῦ Διὸς ἀντιβολῶ σε: εἴσθεσις διπλῆς ἀμοιβαίας ἱ καθόλου Tr² ἱ στίχων οὐσα Tr¹ [ἐκ στίχων Tr²] ἀναπαιστικῶν τετραμέτρων καταληκτικῶν ἱ καὶ ἀκαταλήκτων Tr¹ ρκε', ὧν τελευταῖος (v. 438)

διὰ τοὺς ἵππους τοὺς κοππατίας καὶ τὸν γάμον, ὃς μ' ἐπέτριψεν.
καλεῖται δὲ τὸ μέτρον ἀριστοφάνειον, ὡς εἴρηται Tr².

SCHOL. REC. in Aristoph. *nub.* 961a. 1 sqq. (p. 135 Koster) Tr¹ εἴσθεσις διπλῆς ὑφ' ἐν στίχων ἀναπαιστικῶν τετραμέτρων καταληκτικῶν καὶ ἀκαταλήκτων μζ', ὧν τελευταῖος (v. 1008)

ἦρος ἐν ὥρᾳ χαίρων, ὅποταν πλάτανος πτελέα ψιθυρίζῃ.
καλεῖται δὲ τοῦτο τὸ μέτρον ἀριστοφάνειον, ἐπειδὴ εὐδοκίμησε λέγων (nub. 962)
ὄτ' ἐγὼ τὰ δίκαια λέγων ἦνθουν.

ταῦτα γὰρ ἄγαν Ἀριστοφάνης ἀπεδέχετο ὡς εὖ πεποιημένα.

SCHOL. REC. in Aristoph. *nub.* 961b. 1 sqq. (p. 135 Koster) Tr² λέξω τοῖνυν τὴν ἀρχαίαν] εἴσθεσις διπλῆς περιοδικῆς ἀμοιβαίας μονοστροφικῆς ὑφ' ἐν διὰ τὸ εἰς μῆκος ἐκτείνεσθαι τὴν περίοδον ἐκ στίχων ἀναπαιστικῶν τετραμέτρων καταληκτικῶν εἰς συλλαβὴν μζ', ὧν τελευταῖος (v. 1008)

ἦρος ἐν ὥρᾳ χαίρων, ὅποταν πλάτανος πτελέα ψιθυρίζῃ.
καλεῖται δὲ τοῦτο τὸ μέτρον ἐξόχως, ὡς εἴρηται, ἀριστοφάνειον ὡς Ἡφαιστίων φησί (p. 25. 5 sqq.), διὰ τὸ πολλῶν τοῦτον τούτῳ τῷ μέτρῳ χρῆσασθαι, καὶ διὰ τὸ ἐν τοῖς παροῦσιν εὐδοκίμησαι ἀναπαιστικοῖς λέγοντα (Aristoph. *nub.* 962)
ὄτ' ἐγὼ τὰ δίκαια λέγων ἦνθουν.

SCHOL. ALD. in Aristoph. *nub.* 961 (p. 275. 18 Koster) λέξω τοῖνυν: εἴσθεσις

... (v. 1008) ἄπελά ψιθυρίζῃ. τοῦτο δὲ τὸ μέτρον ἀριστοφάνειον καλεῖται, ἐπεὶ εὐδοκίμησε λέγων ὡς (nub. 962)

ὄτ' ἐγὼ τὰ δίκαια ἦσκουν καὶ σωφροσύνη νενόμιστο.

τοῦτ' οὖν ἄγαν Ἀριστοφάνης ἀπεδέχετο ὡς εὖ πεπονημένον.

SCHOL. REC. in Aristoph. *Plut.* 487a (p. 129 Chantry) ἀλλ' ἤδη χρῆν τι λέγειν TrMt,Co,Barb³] εἴσθεσις διπλῆς ἀμοιβαίας ἐκ στίχων ἀναπαιστικῶν τετραμέτρων καταληκτικῶν [καὶ ἀκαταλήκτων] ριά', ὧν τελευταῖος (v. 597)

τοὺς δὲ πένητας τῶν ἀνθρώπων ἀρπάζειν πρὶν καταθεῖναι.

καλεῖται δὲ τοῦτο τὸ μέτρον Ἀριστοφάνειον, διὰ τὸ κατακόρως αὐτὸν τοῦτ' χρήσασθαι TrMt,ChisCoLNp²PaReg,Barb³,Ba(Ald), οὐ μὴν εὐρηκῆναι πρῶτον, ἐπεὶ καὶ παρὰ Κρατίνῳ, καὶ πρὸ τούτου παρ' Ἐπιχάρμῳ (fr. 88 [CGF 106] Kaibel) καὶ Ἀριστοξένῳ τῷ Σελινουντίῳ (IEG II, p. 45 West) Ἐπιχάρμου πρεσβυτέρῳ, ὡς Ἡφαιστίων (p. 24. 20 sqq.) φησί, τοῦτ' τινὰ τῷ μέτρῳ μνημονεύεται γεγραμμένα.

SCHOL. A in Herphaest. 133. 8 sqq. ἀναπαιστικὸν τετράμετρον καταληκτικὸν εἰς συλλαβὴν, ὃ καλεῖται ἀριστοφάνειον, ποδῶν ἑπτὰ καὶ συλλαβῆς (Aristoph. nub. 962)

ὄτ' ἐγὼ τὰ δίκαια λέγων ἦνθουν καὶ σωφροσύνη νενόμιστο.

SCHOL. A in Herphaest. 134. 12 sqq. οὐ καλῶς λέγει τοῦτο Ἡφαιστίων (p. 26. 24 sqq.) , ὅτι οὐ καλῶς λέγεται παροιμιακόν, ἐπειδὴ καὶ ἐν ἰάμβοις καὶ ἐν ἔπεσις εὐρίσκονται παροιμίαι, καὶ οὐ μόνου τοῦ μέτρον τούτου (scil. τοῦ ἀναπαιστικῶν διμέτρον καταληκτικῶν). φημὲν γὰρ ὅτι οὐδὲν πρᾶγμα παροιμιακόν αὐτὸ καλεῖσθαι, εἴ τινες γράψαντες παροιμίας κατεχρήσαντο τῷ μέτρῳ, καίτοι καὶ ἰαμβικῶν καὶ ἐπικῶν οὐσῶν παροιμιῶν. ὡς γὰρ τὸ ἀριστοφάνειον μέτρον καίπερ Ἀριστοφάνους μὴ εὐρηκός τις ὅμως τὸ καταχρησασθαι τοῦτον αὐτῷ ὀνομάσθαι, οὕτως τὸ μέτρον παρέσχετο, ὡσαύτως κἀνταῦτα.

SCHOL. B in Herphaest. 276. 1 sqq. τετράμετρον δὲ (scil. ἀναπαιστικόν) καταληκτικὸν τὸ καλούμενον ἀριστοφάνειον, ᾧ καὶ Ἀριστοξένος (IEG II, p. 45 West) καὶ Ἐπιχάρμος (fr. 88 [CGF 106] Kaibel) καὶ Κρατίνος ἐχρήσαντο, τὸ (Aristoph. nub. 962)

ὄτ' ἐγὼ τὰ δίκαια λέγων ἦνθουν καὶ σωφροσύνη νενόμιστο.

ἀναπαιστικὸν δὲ τετράμετρον, τὸ διὰ προκελευσματικῆς ἐκλύσεως τῶν ἀναπαιστικῶν γινόμενον, ἐστὶ τὸ Ἀριστοφάνους τὸ (inc. 718 [PCG III 2, p. 366] Kassel-Austin)

τίς ὄρεα βαθύκομα τάδ' ἐπέστυτο βροτῶν.

CIC. *orat.* 56. 190 elegit ex multis Isocrati libris triginta fortasse versus Hieronymus Peripateticus in primis nobilis, plerosque senarios, sed etiam anapaestos; quo quid potest esse turpius? etsi in legendo fecit malitiose; prima enim syllaba dempta ex primo verbo sententiae postremum ad verbum primam rursus syllabam adiunxit insequentis sententiae; ita factus est anapaestus is qui aristophaneus nominatur.

GELL. *praef.* 20 sq. atque etiam, quo sit quorundam male doctorum hominum scaevitas et invidentia irritatior, mutuabor ex Aristophanae choro ana-

paesta pauca et quam ille homo festivissimus fabulae suae spectandae legem dedit, eandem ego commentariis his legendis dabo, ut ea ne attingat neve adeat profestum et profanum volgus a ludo musico diversum. versus legis datae hi sunt: (*ran.* 354 sqq.)

εὐφημεῖν χρῆ κάξιστασθαι τοῖς ἡμετέροισι χοροῖσιν,
ὄστις ἄπειρος τοιῶνδε λόγων ἢ γνώμην μὴ καθαρεύει,
ἢ γενναίων ὄργια Μουσῶν μήτ' εἶδεν μήτ' ἐχόρευσεν ...

(369 sqq.)

τούτοις αὐδῶ καῦθις ἐπαυδῶ καῦθις τὸ τρίτον μάλ' ἐπαυδῶ
ἐξίστασθαι μύσταισι χοροῖς· ὑμεῖς δ' ἀνεγείρετε μολπὴν
καὶ παννυχίδας τὰς ἡμετέρας, αἱ τῆδε πρέπουσιν ἑορτῆ.

[CENSORIN.] GL VI 614. 2 sqq. aristophanius anapaestus: (inc. 98 [TRF 303] Ribbeck³)

axena Ponti per freta Colchos denique delatus adhaesi.

recipit pedes quaternorum temporum omnis, inplet pedes VII et semipedem.

[CENSORIN.] GL VI 617. 2 sqq. aristophanius fit <ex> heroico: (Verg. *Aen.* I 1)
arma virumque cano Troiae qui primus ab oris,
nunc arma virumque cano Troiae <nunc> qui nunc primus ab oris.

APTHON. GL VI 75. 28 sqq. exemplum erit tetrametri (*scil.* anapaestici) catalectici, quod est in anapaesticis nobilis ille versus: (inc. 105 [FPL 458] Blänsdorf)

alius cithara sonituque potens volucres pecudesque movere,

item: (cf. Verg. *Aen.* IX 503)

admota labris tuba terribilem sonitum dedit aere canoro.

quod genus frequens est apud Aristophanen: unde et aristophanion vocatur, non quia conditor eius idem fuit (nam et Aeschylus et Cratinus et alii priores usi sunt eo), verum quia plurimus in hoc metro Aristophanes est, ut: (inc. 124 [FPL 462] Blänsdorf)

mare non amo, quod modo cum placido stetit aequore, litora caedit.

APTHON. GL VI 124. 8 sqq. accedit his etiam illa anapaesticorum species de fonte dactylicus versus veniens apta admodum comicis, quae aristophanios nuncupata est, non quia conditor eius Aristophanes fuit (nam et Aeschylus et Cratinus, priscae comoediae scriptor, ea usi sunt), sed quia plurimus in hoc metro Aristophanes invenitur. cuius species duplex, paeonica et anapaestica ... anapaesticus constat anapaestis septem et semipede, qui est octonarius, velut: (inc. 105 [FPL 458] Blänsdorf)

alius cithara sonituque potens volucres pecudesque movere.

cuius origo talis est: omnis pes in hexametro heroo primam syllabam longam habeat necesse est et is versus sit pedum sex. aristophanius autem quia septem pedibus et semipede subsistit, necessario adiungimus heroo sesquipedem, ita ut in principio versus syllabam longam locemus, tunc maxime, si in eo versu fuerit primus dactylus. hac enim addita syllaba omnis heroi metri ratio commutabitur: nam ex dactylo per adiectionem semipedis fiet spondeus, dehinc quae sequuntur duae breves proximam syllabam longam, quae fuerat dactyli,

occupabunt, ut fiat anapaestus, et deinceps reliquae idem facient. in suprema autem parte versus, id est ante ultimum spondeum, quo herous clauditur, et <post> quintum pedem, interponimus dactylum, quo pes septimus anapaestus efficiatur superfluente semipede, veluti: (Catull. 64. 1)

Peliaco quondam prognatae vertice pinus:

adicio versui primam syllabam longam 'ex', item ante ultimum pono pedem 'per freta', fiet talis:

ex Peliaco quondam prognatae vertice per freta pinus.

item: (inc. 66 [FPL 443] Blänsdorf)

iam ferus Hesperiam dabitur capricornus in undam:

iungo ad initium 'et', ante ultimum autem pono 'amatus', fiet:

et iam ferus Hesperiam dabitur capricornus amatus in undam,

ut sic primus spondeus sit, insequentes anapaesti sex, semipede ultimo. item: (cf. Verg. *Aen.* IX 503)

admota labris tuba terribilem sonitum dedit aere canoro:

hic versus per adiectionem quattuor syllabarum <post> primam 'ad', 'mota labris', ex heroo anapaesticus effectus est. tetrametrus catalecticus scanditur per dipodias et terminatur per semipedem sic:

admota labris tuba terribilem sonitum dedit aere canoro.

SERV. GL IV 462. 27 sq. de aristophanio. aristophanium constat tetrametro (*scil.* anapaestico) catalectico, ut est hoc:

date vina mihi, date sarta, iuvat dare tempora tota Lyaeo.

— ◡ ◡ — ◡ — — ||

6. ΗΕΡΗΑΕΣΤ. 29. 16 sqq. τὰ δὲ εἰς τὸν ἀμφίβραχυν ἢ βακχεῖον οἶον δίμετρα μὲν τὰ ἐξ Αἰολοσίκωνος Ἀριστοφάνους' (fr. 9 [PCG III 2, p. 39] Kassel-Austin)

οὐκ ἐτός, ὦ γυναῖκες,

πάσι κακοῖσιν ἡμᾶς

φλώσιν ἐκάστοτ' ἄνδρες·

δεινὰ γὰρ ἔργα δρῶσαι

λαμβανόμεσθ' ὑπ' αὐτῶν.

TRICH. 387. 13 sqq. περὶ τοῦ ἐπιμίκτου χοριαμβικοῦ. τοῦ δ' ἐπιμιγνυμένου τοῖς ἰάμβοις, τοῦ μὲν εἰς ἀμφίβραχυν λήγοντος διμέτρου καταληκτικοῦ παράδειγμα τό·

εὐδιώσα πόντον,

τοῦ δὲ εἰς βακχεῖον τό·

εὐδιώσα πόντους·

ἀκατάληκτου δὲ διμέτρου ἐπιμίκτου παράδειγμα·

ἠπιώσα προσπόλῳ.

ταῦτα δὲ τὰ δύο εἶδη τοῦ ἐπιμίκτου διμέτρου Ἀνακρέων καὶ Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς μάλιστα ἐπιτηδεύουσιν.

SCHOL. ALD. in Aristoph. *nub.* 510a (p. 270. 6 sqq. Koster) ἀλλ' ἴθι χαίρων] τοῦτο ... τῆς παραβάσεως κατὰ τὸ ἔθος ὀνομάζεται κομμάτιον κώλων ὀκτώ, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἀναπαιστικὸν δίμετρον ἀκατάληκτον ἢ χοριαμβικὸν δίμε-

τρον ὑπερκατάληκτον ἐπιμεμιγμένον δισπονδείω· τὸ δεύτερον ἀναπαιστικὸν μονόμετρον· τὸ τρίτον καὶ τὸ ἐξῆς καὶ τὸ ἕβδομον καὶ τὸ μετ' αὐτὸ χοριαμβικὰ δίμετρα καταληκτικὰ εἰς ἀμφίβραχυν περαιούμενα ἢ βακχεῖον διὰ τὸ ἀδιάφορον, ἀριστοφάνεια καὶ αὐτὰ καλούμενα· τὸ πέμπτον χοριαμβικὸν δίμετρον ἀκατάληκτον· τὸ ἕκτον ἀπὸ ἰαμβικῆς βάσεως εἰς χοριαμβικὴν ὑπερκατάληκτον.

SERV. GL IV 463. 5 sqq. de aristophanio. aristophanium constat monometro (*scil.* choriambico) et antibaccho, ut est hoc:

purpureos tyrannos.

— ∪ ∪ — ∪ — ∪ — ||

7. TRICH. 387. 13 sqq. περὶ τοῦ ἐπιμίκτου χοριαμβικοῦ. τοῦ δ' ἐπιμινυμένου τοῖς ἰάμβοις, τοῦ μὲν εἰς ἀμφίβραχυν λήγοντος διμέτρου καταληκτικοῦ παράδειγμα τό·

εὐδιώσα πόντον,

τοῦ δὲ εἰς βακχεῖον τό·

εὐδιώσα πόντους·

ἀκαταλήκτου δὲ διμέτρου ἐπιμίκτου παράδειγμα·

ἠπιώσα προσπόλῳ.

ταῦτα δὲ τὰ δύο εἶδη τοῦ ἐπιμίκτου διμέτρου Ἀνακρέων καὶ Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς μάλιστα ἐπιτηδεύουσιν.

— ∪ ∪ — — ∪ ∪ — ||

8. SCHOL. A in Hephaest. 235. 13 sqq. Αἰολοσικὸν δρᾶμα γέγονε πρῶτον καὶ δεύτερον Ἀριστοφάνους, ὡς καὶ ὁ Πλοῦτος πρῶτον καὶ δεύτερον, ἐν ᾧ κέχρηται τῷ χοριαμβικῷ μέτρῳ οἰοῖται τροχιαμβικῷ· ἐκ τροχίου γὰρ καὶ ἰάμβου σύγκειται. εἶπομεν δὲ καὶ ἀνωτέρω (p. 230. 12 sqq.), ὅτι λέγεται παρὰ τισιν ὁ τροχίαιος καὶ χορεῖος (Sapph. 128 Voigt)

δεῦτέ νυν ἄβραι Χάριτες.

ιστέον δὲ ὅτι βραχὺ ἔστιν ἐνταῦθα τὸ 'νῦν'.

— ∪ ∪ — — — ∪ — — ∪ ∪ — ∪ — — ||

9. HEPHAEST. 30. 6 sqq. Ἀνακρέων δὲ ἐπετήδευσε τὴν πρώτην συζυγίαν (*scil.* τοῦ χοριαμβικοῦ τετραμέτρου καταληκτικοῦ) δι' ὅλου ἄσματος ἐκ τριβραχέος καὶ ἰάμβου ποιῆσαι, ὡς εἶναι κοινὴν λύσιν τῆς τε χοριαμβικῆς καὶ τῆς ἰαμβικῆς (fr. 33 [PMG 378] Page)

ἀναπέτομαι δὴ πρὸς Ὀλυμπον πτερύγεσσι κούφαις.

πολὺ δ' ἔστι καὶ τὸ πρὸς τῇ κατάκλειδι τὴν δευτέραν συζυγίαν ἰαμβικὴν ἔχον, οἶόν ἔστι παρὰ μὲν Ἀνακρέοντι (fr. 40 [PMG 385] Page)

ἐκ ποταμοῦ ἵπνερχομαι πάντα φέρουσα λαμπρά,

παρὰ δὲ Ἀριστοφάνει ἐν Ἀμφιάρει (fr. 30 [PCG III 2, p. 48] Kassel-Austin)

οἶδα μὲν ἀρχαῖόν τι δρῶν, κούχι λέλθ' ἑμαυτόν.

— ∪ ∪ ∪ — ∪ ∪ ∪ — ∪ ∪ ∪ — ∪ — ||

10. HEPHAEST. 40. 14 sqq. ἐπιτηδεύουσι δὲ ἔνιοι τῶν ποιητῶν τοὺς πρώτους

καλουμένους παιῶνας παραλαμβάνειν πλὴν τῆς τελευταίας χώρας, εἰς ἣν τὸν κρητικὸν παραλαμβάνουσιν· οὕτω γοῦν τὸ πολυθρύλητον τετράμετρον συντιθέασιν, οὗ παραδείγματα ἐκ τῶν Ἀριστοφάνους Γεωργῶν (fr. 112 [PCG III 2, p. 83] Kassel-Austin)

ὦ πόλι φίλη Κέκροπος, αὐτοφυὲς Ἀττική,
χαίρε λιπαρὸν δάπεδον, οὐθαρ ἀγαθῆς χθονός.

κέχρηται δὲ αὐτῷ καὶ ἐν ἄλλοις δράμασιν ὁ Ἀριστοφάνης καὶ ἐν Σφηξίν (v. 1275)

ὦ μακάρι' Αὐτόμενες ὡς σε μακαρίζομεν,

καὶ Εὐπόλις ἐν Κόλαξι (fr. 173 [PCG V, p. 392] Kassel-Austin)

φημί δὲ βροτοῖσι πολὺ πλεῖστα παρέχειν ἐγὼ
καὶ πολὺ μέγιστ' ἀγαθὰ· ταῦτα δ' ἀποδειξομεν·

ὅμως δ' ἐν τοῖς Γεωργοῖς Ἀριστοφάνης ἐποίησέ <που> τὸν τέταρτον παιῶνα ἀντὶ τοῦ πρώτου, οὐ τηρήσας τὸ πρῶτον † παρατήρημα (fr. 113 [PCG III 2, p. 84] Kassel-Austin)

ἐν ἀγορᾷ δ' αὖ πλάτανον εὖ διαφυτεύσομεν.

ἐν δὲ ταῖς δευτέραις Θεσμοφοριαζούσαις καὶ κρητικούς πολλάκις ἐν μέσοις τοῖς τετραμέτροις παρέλαβεν (fr. 348 [PCG III 2, p. 198] Kassel-Austin)

μήτε Μούσας ἀνακαλεῖν ἑλικοβοστρύχους
μήτε χάριτας βοᾶν εἰς χορὸν Ὀλυμπίας·
ἐνθάδε γάρ εἰσιν, ὡς φησιν ὁ διδάσκαλος.

TRICH. 397. 1 sqq. κρητικὸν μὲν οὖν τὸ μέτρον (*scil.* τὸ παιωνικόν) τοῖς παλαιοῖς ὅπερ ἐλέγομεν ὠνομάζετο· ἐπεὶ δὲ πολλοὶ τῶν κωμικῶν τε καὶ τραγικῶν, ἐξαίρετως δὲ καὶ ὁ Ἀριστοφάνης, τοῦ κρητικοῦ τὴν διάλυσιν ἐποίησαντο εἰς πρῶτον ἢ τέταρτον παίωνα καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς πρῶτον, παιωνικὸν ὠνομάσθη διὰ τοῦτο.

TRICH. 397. 17 sqq. τῶν δὲ λοιπῶν ἐνδοξότατον μὲν καὶ πολυθρυλλητότατον τὸ ἐκ πρῶτων παιῶνων, ᾧ δὴ καὶ Ἀριστοφάνης κατακόρως κέχρηται, οὗ δὴ καὶ ἡμεῖς εἰς παράδειγμα τοὺς τρεῖς ἐξαρχῆς τεθείκαμεν στίχους.

ΑΡΤΗΘΝ. GL VI 97. 34 sqq. sed et [hic] tetrameter paeonicus catalecticis, is dumtaxat qui maxime in usu est, ex longa et tribus brevibus ab Aristophane compositus est, totus, ut vides, ex paeone primo, ultimo amphimacro, syllabis quidem minore, temporum tamen totidem, unde et catalecticis videtur, veluti: ([Caes. Bass.] *lyr.* 6 [FPL 318] Blänsdorf)

sic Tiberis implacidus in maria labitur,

item: ([Caes. Bass.] *lyr.* 5. 1 [FPL 318] Blänsdorf)

egregia percoluit ingenia mus<ice.

recipit> etiam cum pariambo tribra<chyn conexu, id est> solutum in breves amphimacrum, tamquam 'modo retulit', 'Philopolemus'.

ΑΡΤΗΘΝ. GL VI 124. 8 sqq. accedit his etiam illa anapaesticorum species de fonte dactylicus versus veniens apta admodum comicis, quae aristophanios nuncupata est, non quia conditor eius Aristophanes fuit (nam et Aeschylus et Cratinus, priscae comoediae scriptor, ea usi sunt), sed quia plurimus in hoc metro Aristophanes invenitur. cuius species duplex, paeonica et anapaestica. nam versus aristophanios paeonicus e tribus primis paeonibus et amphimacro,

ut est: ([Caes. Bass.] *lyr.* 6 [FPL 318] Blänsdorf)
iam Tiberis implacidus in maria labitur,
item: ([Caes. Bass.] *lyr.* 5. 1 [FPL 318] Blänsdorf)
egregia percoluit ingenia musice.

quibus si ultimas breves paeonum detrahas, erit omnis dactylicus tetrametrus.

DIOM. GL I 506. 9 sqq. paeonicum metrum, quod plerique rhythmicum esse dixerunt, constat priore paeone, admittit vero et quartum et creticum et bacchium a brevi qui est. a dimetro <in tetrametrum longiatur>. hoc ἐν παραβάσει Aristophanes composuisse creditur. elegantissimum est igitur, cum per singulos pedes pars orationis impleatur.

ATIL. FORTVN. GL VI 264. 18 sqq. paeonicus versus quadratus ab Aristophane comico compositus est ex eo paeone, qui constat longa syllaba et tribus brevibus. cluditur autem cretico, qui et ipse [constat] eiusdem generis et temporum totidem quot ille, una parciore syllaba est, ne, si fluat eodem numero, rhythmos, non metrum fiat. huius exemplum: ([Caes. Bass.] *lyr.* 5. 1 sq. [FPL 318] Blänsdorf)

egregia percoluit ingenia musice,
carminis in ore tenet ingenium ***,
([Caes. Bass.] *lyr.* 6 [FPL 318] Blänsdorf)
sic Tiberis implacidus in maria labitur.

— ◡ ◡ ◡ — ◡ ◡ ◡ — ◡ — ◡ — ◡ — ◡ — ||

11. ΑΡΤΗΘΝ. GL VI 97. 30 sqq. hexametrum autem (*scil.* paeonicum) Aristophanes composuit tale, ut sint paeones primi tres et insequantur totidem cretici, tamquam:

ver agere purpurea te Venus amoribus ipsa pollens iubet.

◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ — ||

12. ΗΕΡΗΑΕΣΤ. 27. 22 sqq. τῷ δὲ ἀναπαιστικῷ ὑποστέλλοιτο ἂν καὶ τὸ προκελευματικὸν ὑπ' ἐνίων καλούμενον, οἷον τὸ τετράμετρον τοῦτο τὸ ἀριστοφάνειον' (inc. 718 [PCG III 2, p. 366] Kassel-Austin)
τίς ὄρεα βαθύκομα τάδ' ἐπέσυτο βροτῶν.

SCHOL. B in Herphaest. 276. 6 sqq. ἀναπαιστικὸν δὲ τετράμετρον, τὸ διὰ προκελευσματικῆς ἐκλύσεως τῶν ἀναπαιστων γινόμενον, ἐστὶ τὸ Ἀριστοφάνους τό· (inc. 718 [PCG III 2, p. 366] Kassel-Austin)

τίς ὄρεα βαθύκομα τάδ' ἐπέσυτο βροτῶν.

× — ◡ — — ||

13. SERV. GL IV 458. 5 sqq. de aristophanio. aristophanium constat monometro (*scil.* iambico) hypercatalecto, ut est hoc:
valles per imas.

× — ◡ — × — ◡ — × — ◡ — ◡ — ||

14. SERV. GL IV 458. 28 sqq. de aristophanio. aristophanium constat tetrametro (*scil.* iambico) brachycatalecto, ut est hoc:

marcent lucernae, sol propinquat, non tamen vacas.

x - ∪ - x - ∪ - x - ∪ - ∪ - - ||

15. SERV. GL IV 458. 31 sqq. de aristophanio. aristophanium constat tetrametro (*scil.* iambico) catalectico ut est hoc:

portum petamus, aura lassat, vela solve malo.

FRAGM. BOB. GL VI 620. 3 sqq. tetrametrum (*scil.* iambico) catalecticum, ut est apud Aristophanen, quod † parhoeticum dicitur ab eo, quod trans † scabiam chori id genus carminis canere soleant, ut:

videtis infantem Iovis Tirythium tenellum.

- ∪ - x - ∪ - x - ∪ - x - ∪ - ||

16. TRICH. 372. 17 sqq. ὥσπερ δὲ ἐν τοῖς ιαμβικοῖς ἐπισημότατον καὶ περιφανέστατόν ἐστι τὸ ἀκατάληκτον τρίμετρον, οὕτως ἐν τοῖς τροχαϊκοῖς τὸ καταληκτικὸν τετράμετρον. κέχρηται γὰρ αὐτῷ καὶ Εὐριπίδης ἐν τε πολλοῖς τῶν αὐτοῦ δραμάτων καὶ ἔτι καθαρώτερον ἐν Ὀρέστη. ἐπιτηδεύει τοῦτο πολλαχοῦ καὶ Σοφοκλῆς καὶ Ἀριστοφάνης καὶ διάφοροι ἕτεροι. διὰ γοῦν τὸ ἐπισημότατον εἶναι καὶ νῦν ἡμῖν χάριν παραδείγματος εἴληπται.

SCHOL. in Aristoph. *eq.* 565a (p. 141. 22 Jones-Wilson) vet εὐλογῆσαι βουλόμεσθα] τὸ ἐπίρρημα στίχων ἐστὶ ἰς' τετραμέτρων τροχαϊκῶν καταληκτικῶν, ὃ φιλεῖ Ἀριστοφάνης VEG³Θ. [B.M.]